

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Методичні рекомендації до тренінгу
"КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА"**

для студентів напряму підготовки

6.030508 "Фінанси і кредит"

спеціалізації "Фінанси"

всіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 10 від 15.02.2012 р.

Укладачі: Берест М. М.
Сабліна Н. В.

М54 Методичні рекомендації до тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Фінанси" всіх форм навчання / укл. Берест М. М., Сабліна Н. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012 – 68 с. (Укр. мов.)

Наведено план та організаційну структуру тренінгу, його змістовні блоки, методичні рекомендації до виконання змістовної частини тренінгу. Розглянуто зміст самостійної роботи студентів у межах тренінгу, наведено шкалу оцінювання за результатами його проходження, рекомендації студентам щодо поведінкових та мотиваційних особливостей участі у тренінгу.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Фінанси" всіх форм навчання.

Вступ

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначила, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти випускникам вищої школи.

Відповідно до сучасної державної освітньої політики підготовка фахівців у будь-якій сфері повинна здійснюватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу. Це означає, що основними результатами діяльності освітніх закладів є не самі по собі знання, вміння, навички, а набір "ключових компетентностей" в інтелектуальній, громадянсько-правовій, інформаційно-комунікативній та інших сферах життя. Вирішення цієї проблеми передбачає детальне обґрунтування змісту та використання сучасних методів навчально-виховного процесу.

Сьогодні вищі навчальні заклади готові впроваджувати сучасні педагогічні технології, популярними серед яких є комп'ютерне та дистанційне навчання, навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією тренінгу. Нові форми навчання розвивають і нові відношення між викладачем і студентом, нові суб'єкт-суб'єктні стосунки. Саме групова форма роботи, що набула популярності у вищій школі, сприяє особистісно-орієнтованому навчанню.

Педагогічну технологію можна розглядати як упорядковану систему дій, виконання яких призводить до досягнення поставленої мети, або як системний метод створення, впровадження і визначення цілого процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів. Отже, педагогічна технологія функціонує і як наука, що досліджує раціональні шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, які застосовуються у навчанні, і як реальний процес навчання.

Якщо розглянути більш об'ємне визначення технології як мистецтва, майстерності, вміння, сукупності методів обробки, змін станів і конкретне визначення технології як сукупності прийомів, що застосовуються в якійсь справі, майстерності, мистецтві, то можна визначити основну особливість педагогічної технології. Педагогічна технологія – це продумана в деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального прогресу з обов'язковим застосуванням комфортних умов для викладача і студентів.

Особливої уваги в якості педагогічної технології, що допомагає формуванню комунікативних умінь, створенню доброзичливої атмосфери у спілкуванні на практично-семінарському занятті та при цьому забезпечує формування необхідних студенту компетентностей заслуговує методика тренінгу.

У Харківському національному економічному університеті у рамках процесу підготовки бакалавра за напрямом підготовки "Фінанси і кредит" передбачається проведення тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства". Тренінг входить до навчального плану підготовки бакалаврів за напрямом "Фінанси і кредит" спеціалізації "Фінанси", проводиться після закінчення 1 семестру 4 курсу навчання.

Мета тренінгу: розвиток у студентів сукупності професійно-орієнтованих компетентностей щодо діагностики фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємства та формування аналітичних висновків і рекомендацій, спрямованих на забезпечення його стійкого розвитку (додаток А).

Завдання тренінгу:

систематизація наявних теоретичних знань студентів;

переведення отриманих знань в уміння та компетентності через проведення фінансового аналізу конкретного господарюючого суб'єкта;

розвиток у студентів навичок читання фінансової звітності підприємств;

набуття студентами практичних навичок розрахунків фінансових показників;

набуття студентами практичних навичок формування аналітичних висновків та рекомендацій;

розвиток професійних компетентностей студентів з обґрунтування прогнозних напрямів розвитку фінансової діяльності підприємства.

Основні компетентності, що мають бути сформовані у студентів у результаті тренінгу:

професійні:

здатність використовувати форми фінансової звітності підприємства як інформаційне забезпечення для проведення аналітичних процедур;

здатність проводити експрес-аналіз фінансової діяльності підприємства з використанням методів вертикального та горизонтального аналізу;

володіння методами та прийомами фінансового аналізу;

володіння методиками фінансового аналізу та вміння обирати найбільш доцільні з них у кожному конкретному випадку;

володіння інформаційними технологіями фінансового аналізу;

функціональні:

здійснювати аналіз майнового стану підприємства з використанням системи коефіцієнтів;

проводити аналіз ліквідності балансу;

розраховувати та інтерпретувати показники ліквідності та платоспроможності підприємства;

розраховувати та аналізувати коефіцієнти фінансової стійкості підприємства;

здійснювати розрахунок та аналіз показників ділової активності (оборотності) підприємства;

проводити експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;

розраховувати та інтерпретувати показники рентабельності (прибутковості);

комунікативні:

здатність працювати в команді;

здатність регулювати конфлікти, знаходити компромісні рішення в процесі спільної діяльності;

здатність презентувати себе та результати своєї діяльності.

1. План-структура тренінгу з розподілом етапів та часу

Упродовж ХХ століття тренінг як засіб адаптації людини до професійної діяльності, перепрограмування поведінки та діяльності людини отримав широке визнання і впровадження у різні сфери людської діяльності. Сьогодні добре відомий досвід Лейпцигської (Манфред Форвег, Традель Альбер), Талліннської (Х. Міккін), Ленінградської (Л. Петровська, Ю. Ємельянов, С. Макшанов) шкіл. У 1993 році у Санкт-Петербурзі був створений Інститут Тренінгу, який розробив дворічну програму підготовки спеціалістів та п'ятнадцятиденну програму методичної підготовки, що сьогодні є популярною серед молоді.

Термін "тренінг" (з англ. train, training) має низку значень: навчання, виховання, тренування, дресирування. Існує багато визначень цього поняття. Детальної уваги заслуговує визначення тренінгу як групи методів,

спрямованих на розвиток здібностей до навчання та оволодіння будь-яким складним видом діяльності. Тренінг визначається і як засіб перепрограмування моделі управління поведінкою та діяльністю, що вже існує в людини.

Тренінг є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання вмінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань. Отже, у педагогіці співробітництва і розвивального навчання тренінг – це:

1. Нові підходи (співпраця, відкритість, активність, відповідальність).
2. Нові знання (інтенсивне засвоєння, уточнення).
3. Позитивні цінності, ставлення, ідеали.
4. Нові вміння і навички (ефективної комунікації, самоконтролю, лідерства, роботи в команді, вміння надавати й отримувати допомогу, аналіз ситуацій і прийняття рішень).

Змістовна структура тренінгу подана у табл. 1. Розглянемо детально зміст представлених блоків.

Блок 1. Ознайомлення зі структурою тренінгу.

1.1. Знайомство студентів з метою, завданнями та послідовністю їх виконання, переліком типових професійних компетентностей за навчальною дисципліною, переліком компетентностей, що ними вони зможуть оволодіти після проходження тренінгу.

1.2. Короткий огляд сучасних підходів до проведення фінансового аналізу, огляд рекомендованих літературних та інформаційних джерел щодо методик аналізу, а також формування та обробки фінансової звітності.

1.3. Узагальнення наявних теоретичних знань студентів з фінансового аналізу, знайомство з інформаційними технологіями, що будуть використовуватися під час тренінгу.

Блок 2. Робота з фінансовою звітністю.

2.1. Формування малих груп, мета діяльності кожної з яких – проведення фінансового аналізу конкретного господарюючого суб'єкта.

2.2. Робота з офіційними інформаційними джерелами мережі Інтернет – базами даних щодо фінансової звітності суб'єктів господарювання.

2.3. Формування інформаційної бази проведення аналізу (комплекту фінансової звітності господарюючого суб'єкта).

2.4. Презентація звітів щодо загальної характеристики підприємства-об'єкта аналізу.

Змістовна структура тренінгу

Мета – розвиток у студентів сукупності професійно-орієнтованих компетентностей щодо діагностики фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємства та формування аналітичних висновків і рекомендацій, спрямованих на забезпечення його стійкого розвитку	Завдання	Змістовні блоки	Очікувані результати
	Систематизація наявних теоретичних знань студентів	Блок 1. Ознайомлення зі структурою тренінгу	Формування у студентів загальних понять щодо змісту та завдань тренінгу, компетентностей, що формуються в результаті його проведення Узагальнення сучасних підходів до проведення фінансового аналізу, переліку рекомендованих літературних та інформаційних джерел
	Розвиток у студентів навичок формування та читання фінансової звітності підприємств	Блок 2. Робота з фінансовою звітністю	Формування інформаційної бази проведення аналізу (комплекту фінансової звітності господарюючого суб'єкта)
	Набуття студентами практичних навичок розрахунків фінансових показників	Блок 3. Проведення аналітичних розрахунків	Проведення експрес-аналізу за допомогою програмного продукту Audit Expert Розрахунок показників оцінки фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства
	Набуття студентами практичних навичок формування аналітичних висновків та рекомендацій	Блок 4. Формування висновків та рекомендацій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства	Формування аналітичних висновків за результатами експрес-аналізу, поглибленого аналізу фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства
	Розвиток професійних компетентностей студентів з обґрунтування прогнозних напрямів фінансової діяльності підприємства		Розробка прогнозних рекомендацій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства та забезпечення його розвитку

Блок 3. Проведення аналітичних розрахунків.

3.1 Проведення експрес-аналізу фінансового стану господарюючого суб'єкта за допомогою програмного продукту Audit Expert.

3.2. Розрахунок показників оцінки фінансового стану підприємства за методиками, розподіленими між малими групами.

3.3. Розрахунок показників для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства за тими ж методиками.

3.4. Презентація та обмін отриманими результатами.

Блок 4. Формування висновків та рекомендацій щодо удосконалення фінансової діяльності підприємства.

4.1 Формування аналітичних висновків за результатами проведеного експрес-аналізу.

4.2 Формування аналітичних висновків за результатами аналізу фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства.

4.3 Розробка прогнозних рекомендацій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства та забезпечення його розвитку.

4.4 Формування та оформлення загального звіту за результатами тренінгу.

Структура залікового плану тренінгу представлена у табл. 2.

Таблиця 2

Структура залікового плану тренінгу

<i>№ з/п</i>	<i>Змістовні блоки тренінгу</i>	<i>Кількість ак.годин</i>
1	Ознайомлення зі структурою тренінгу	6
2	Робота з фінансовою звітністю	6
3	Проведення аналітичних розрахунків	6
4	Формування висновків та рекомендацій щодо удосконалення фінансової діяльності підприємства	6
5	Захист звіту з тренінгу	6
	Усього	30

2. Організаційна структура тренінгу

Тренінг передбачає використання сучасних інтерактивних форм навчання. Розглянемо більш детально їх зміст.

Інтерактивні методи в цілому можна поділити на дві групи, де:

- 1) однією із сторін виступає викладач;
- 2) спілкування відбувається між студентами.

До першої групи можна віднести лекції із включеними бесідами, дискусіями, проблемні лекції, семінари-обговорення, семінари "питання – відповідь", дискусії із провокаційними запитаннями, консультації (особливо при дистанційному навчанні), роботу через сайт-курс.

До другої – бесіди, дискусії, круглі столи, "мозковий штурм", групове вирішення конкретних ситуацій, ділові, рольові та дидактичні ігри, бізнес-симуляції, проекти, панельні вправи. В рамках тренінгу з фінансового аналізу пропонується використання обох груп методів, що надасть можливість забезпечити його максимальну ефективність з точки зору формування у студентів визначених компетентностей.

Організаційна структура проведення комплексного тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства" представлена у табл. 3. В межах проведення тренінгу передбачається використання таких інтерактивних методів навчання:

1. Міні-лекція. Проводиться в рамках 1 та 2 змістовних блоків тренінгу. Міні-лекція передбачає усний виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу і рекомендується для узагальнення різних розділів пройденого навчального матеріалу з курсу "Фінансовий аналіз" та повідомлення студентам відомостей про практичне застосування вивчених матеріалів та рекомендовані літературні та інформаційні джерела для проведення фінансового аналізу.

Мета проведення міні-лекції – подання навчальної інформації, встановлення прямого зв'язку між викладачем і студентами, визначення напрямів роботи студентів під час тренінгу.

Завдання міні-лекції:

виділити й розкрити основні питання, що будуть розглядатися в рамках тренінгу;

мотивувати необхідність засвоєння матеріалу;

використовуючи всі переваги усного викладу (зокрема невеликі відступи з теорії фінансів, практики функціонування підприємств публіцистики, економічної теорії тощо), зробити акценти на основних положеннях тренінгу, наголосити на основних питаннях;

порадити студентам, як правильно користуватися інформаційними джерелами, теоретичними положеннями чи нормативними актами, на що саме необхідно звернути увагу, які питання потрібно проаналізувати, що слід вивчити в процесі самостійної роботи.

2. Кейс-метод. Використовується у межах 2, 3 та 4 змістовних блоків тренінгу. Суть методу полягає у використанні фінансової звітності конкретних господарюючих суб'єктів для проведення спільного фінансового аналізу, обговорення та розробки рекомендацій студентами за різними аналітичними напрямками.

Цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему аналізу, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при проведенні аналітичного дослідження.

Організаційна структура тренінгу

<i>Змістовні блоки тренінгу</i>	<i>Кількість ак. годин</i>	<i>Методики активізації процесу навчання</i>	<i>Зміст модуля</i>	<i>Матеріал</i>	<i>Тренер</i>
1	2	3	4	5	6
Ознайомлення зі структурою тренінгу	6	Міні-лекція, банки візуального супроводження, презентація, рухавки	1.1. Знайомство студентів з метою, завданнями та послідовністю їх виконання, переліком типових професійних компетентностей за навчальною дисципліною	фліп-чарт, папір, різнокольорові маркери, скотч, ножиці, програма тренінгу, інформаційні матеріали, проектор, ноутбук, слайди	Берест М. М.
			1.2. Короткий огляд сучасних підходів до проведення фінансового аналізу, огляд рекомендованих літературних та інформаційних джерел		
			1.3. Загальне знайомство з методиками фінансового аналізу та інформаційними технологіями, що будуть використовуватися під час тренінгу		

1	2	3	4	5	6
Робота з фінансовою звітністю	6	Міні-лекція, кейс-метод, робота в малих групах, рухавки, презентація	2.1. Формування малих груп, мета діяльності кожної з яких – проведення фінансового аналізу конкретного господарюючого суб'єкта	фліп-чарт, папір, різнокольорові маркери, скотч, ножиці, ресурси мережі Інтернет, інформаційні матеріали	Берест М. М.
			2.2. Робота з офіційними інформаційними джерелами мережі Інтернет – базами даних щодо фінансової звітності суб'єктів господарювання		
			2.3. Формування інформаційної бази проведення аналізу (комплекту фінансової звітності господарюючого суб'єкта)		
			2.4. Презентація звітів щодо загальної характеристики підприємства-об'єкта аналізу		

1	2	3	4	5	6
Проведення аналітичних розрахунків	6	Кейс-метод, робота в малих групах, презентація, тестування, імітаційна гра, ділова гра, круглий стіл	3.1. Проведення експрес-аналізу фінансового стану господарюючого суб'єкта за допомогою програмного продукту Audit Expert	фліп-чарт, папір, різнокольорові маркери, скотч, ножиці, ресурси мережі Інтернет, інформаційні матеріали, проектор, ноутбук, слайди	Берест М. М.
			3.2. Розрахунок показників оцінки фінансового стану підприємства за методиками, розподіленими між малими групами		
			3.3. Розрахунок показників для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства за тими ж методиками		
			3.4. Презентація та обмін отриманими результатами		

<i>Змістовні блоки тренінгу</i>	<i>Кількість ак. годин</i>	<i>Методики активізації процесу навчання</i>	<i>Зміст модуля</i>	<i>Матеріал</i>	<i>Тренер</i>
Формування висновків та рекомендацій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства	6	Кейс-метод, робота в малих групах, рухавки, презентація, тестування, круглий стіл, групові дискусії	4.1 Формування аналітичних висновків за результатами проведеного експрес-аналізу	фліп-чарт, папір, різнокольорові маркери, скотч, ножиці, проектор, ноутбук, презентації, призи	Берест М. М.
			4.2 Формування аналітичних висновків за результатами аналізу фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства		
			4.3 Розробка прогнозних рекомендацій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства та забезпечення його розвитку		
			4.4 Формування та оформлення загального звіту за результатами тренінгу		

Роботу над кейсом поділяють на два основні етапи: домашня самостійна робота й робота в аудиторії.

3. Робота в малих групах. Використовується у межах 2, 3 та 4 змістовних блоків тренінгу.

Сутність роботи у малих групах полягає в тому, що члени команди одержують одне, спільне завдання, яке вони вирішують разом, у співпраці. У даному випадку це завдання стосується проведення фінансового аналізу конкретного господарюючого суб'єкта.

Використання "малих груп" у процесі тренінгу дає змогу структурувати його за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування, що є важливими для майбутньої професійної діяльності. В основі цього процесу є явище інтеріоризації – формування внутрішніх структур психіки під впливом факторів середовища діяльності. Саме в цьому явищі полягає причина такої тенденції: як студент проявляє себе в роботі малої групи, так, швидше за все, він буде діяти й у професійному середовищі.

Група – сукупність осіб, які взаємодіють одна з одною так, що кожна з них впливає на інших і водночас відчуває їхній вплив на собі.

На роботу групи впливає ціла низка факторів: величина групи, її склад, згуртованість, групові норми й ролі тощо.

Особливості використання групової динаміки у вивченні економіки показано в табл. 4 і 5.

Таблиця 4

Прийняття рішень у малих групах

Переваги	Недоліки
<ol style="list-style-type: none"> 1. Синергетичний ефект. 2. Педагогічний ефект. 3. Можливість різнобічного розгляду питання 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Більший час на прийняття рішень. 2. Негнучкість. 3. Можливість ухиляння окремих членів групи від роботи. 4. Компромісне, а не найкраще рішення

Таблиця 5

Позитивні ролі в групі

Цільові ролі	Підтримуючі ролі
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ініціювання діяльності. 2. Пошук інформації. 3. Надання інформації. 4. Висловлювання думок. 5. Збір думок. 6. Аналіз альтернатив. 7. Координація діяльності. 8. Узагальнення результатів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заохочення до участі. 2. Забезпечення участі. 3. Установлення критеріїв. 4. Механічне виконання. 5. Відображення почуттів групи

Організуються "малі групи" на початку другого змістовного блоку.

За допомогою викладача студенти об'єднуються в групи з використанням спеціальних інструментів тренінгу.

Використання "малих груп" у процесі тренінгу сприяє підвищенню його ефективності за рахунок синергетичного ефекту всіх інших методів та прийомів діяльності: дискусій, бесід, ігор, аналізу конкретних ситуацій, створення навчальних проектів.

Після закінчення змістовних блоків тренінгу відбувається захист складених студентами звітів, структура яких відповідає зазначеним вимогам та містить дані про підприємство, його фінансову звітність, проведені аналітичні розрахунки, представлені у вигляді аналітичних таблиць та графічного матеріалу та сформовані студентом висновки та рекомендації.

3. Методичні рекомендації з проведення змістовної частини тренінгу

У рамках проведення тренінгу студенти виконують пошукові та розрахунково-аналітичні завдання, що відповідають його змістовним особливостям та спрямованості професійної підготовки бакалаврів зі спеціалізації "Фінанси". Розглянемо детальніше сутність та зміст вказаних завдань та рекомендації щодо їх виконання.

3.1. Робота з джерелами мережі Інтернет

1. Пошук фінансової звітності підприємств як бази для проведення аналізу здійснюється за допомогою інформаційного ресурсу [42], що становить єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів та зберігає в базах даних систематизовану інформацію про емітентів цінних паперів та професійних учасників фондового ринку України. Кожний студент отримує для аналізу підприємство, звітність якого представлена на даному порталі. Вибір підприємства може здійснюватись за такими ознаками: галузь діяльності (промисловість, торгівля, будівництво), розмір (велике, мале, середнє (за обсягами діяльності)), регіон розташування. В процесі формування інформаційної бази для проведення аналізу студент повинен:

- 1) знайти інтернет-сторінку підприємства,
- 2) скомпонувати загальну інформацію про нього – вид діяльності, місцезнаходження тощо;

3) знайти, скопіювати до файла та відповідно оформити фінансову звітність підприємства, а саме: Баланс (Форма № 1) та Звіт про фінансові результати (Форма № 2) (додаток Б). Період дослідження – 3 роки. Отримана інформація оформлюється у вигляді звіту за третім змістовним блоком тренінгу.

3.2. Проведення аналітичних розрахунків

Кожна група для проведення фінансового аналізу отримує відповідну методику, за допомогою якої й проводяться аналітичні розрахунки та формуються відповідні висновки щодо фінансового стану підприємства. До таких методик відносяться:

1. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121.

2. Методичні рекомендації щодо застосування критеріїв ефективності управління об'єктами державної власності, затверджені Наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 20 вересня 2007 року № 314.

3. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки – Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки".

4. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства (затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 р. № 14).

Студенти повинні знайти в мережі Інтернет на відповідних порталах (сайт Верховної Ради України, сайт Міністерства економіки тощо) зміст вказаних методик (кожна група – свою методику), оформити її у вигляді текстового документу та представити у вигляді частини звіту за третім змістовним блоком тренінгу.

3.3. Робота з програмним продуктом Audit Expert (або іншим програмним продуктом аналогічної спрямованості за його наявності)

У рамках третього змістовного блоку тренінгу студенти у групах проводять експрес-аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства за допомогою програми Audit Expert. Робота з даним продуктом надає

можливість швидко провести аналіз фінансового стану підприємства за його фінансовою звітністю. На основі даних балансу та звіту про фінансові результати будується аналітичний баланс, а також розраховуються 20 основних фінансових показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність, рентабельність та ділову активність підприємства. Ці дані дозволяють також оцінити динаміку зміни поточного фінансового стану підприємства та побудувати прогноз на найближчий період.

Звіт за результатами роботи програми Audit Expert також становить частину загального звіту за третім змістовним блоком тренінгу.

3.4. Розрахункові вправи

Відповідно до певної методики фінансового аналізу студентами проводиться розрахунок показників оцінки фінансового стану та фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства. Результат проведених розрахунків оформлюється у вигляді аналітичних таблиць та подається у вигляді частини звіту за третім змістовним блоком тренінгу. Залежно від методики, якою користувався студент, йому необхідно заповнити такі таблиці:

1) для Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 – представлені у додатку В;

2) для Методичних рекомендацій щодо застосування критеріїв ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених Наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 20.09.2007 р. № 314 – наведені у додатку Д;

3) для Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки (Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки") – наведені у додатку Е;

4) для Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства (затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14) – наведені у додатку Ж.

3.5. Формування аналітичних висновків та рекомендацій

У рамках четвертого змістовного блоку тренінгу студенти формують аналітичну записку за даними звіту за третім змістовним блоком тренінгу. Вона повинні містити аналітичні висновки щодо фінансового стану досліджуваного підприємства та прогностні рекомендації, спрямовані на вдосконалення його фінансової діяльності та покращення фінансового стану.

Формування прогностних рекомендацій повинно бути проведене з використанням методів фінансового планування (за вибором студента).

Фінансове планування – це розрахунок обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування й напрямками цільового використання відповідно до виробничих і маркетингових показників підприємства на планований період.

Основна мета фінансового планування полягає в тому, щоб оцінити потребу у фінансових ресурсах, визначити джерела фінансування й напрями використання коштів.

Завдання фінансового планування:

- 1) забезпечення необхідними фінансовими ресурсами виробничої, інвестиційної й фінансової діяльності;
- 2) виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення прибутку за рахунок ощадливого використання коштів;
- 3) встановлення раціональних фінансових відносин з бюджетом, банками й контрагентами;
- 4) дотримання інтересів акціонерів та інших інвесторів;
- 5) контроль за фінансовим станом, платоспроможністю й кредитоспроможністю підприємства.

Для визначення фінансових потреб підприємства в коштах використовуються три основних методи:

- 1) метод відсотка від товарообігу;
- 2) метод балансу грошових надходжень;
- 3) метод обліку оборотності обігових коштів.

Метод відсотка від товарообігу дозволяє визначити фінансові потреби в робочому капіталі. Аналізуючи попередні фінансові звіти, фінансовий аналітик визначає залежність різних активів і пасивів від обсягу продажу товарів.

Величина фінансових ресурсів, які необхідно залучити із зовнішніх джерел, визначається за формулою:

$$Фзн = A / T \times \Delta T - П / T \times \Delta T - K \times T,$$

де Фзн – необхідне фінансування за рахунок зовнішніх джерел;
 А – активи, які змінюються залежно від товарообігу;
 Т – обсяг товарообігу;
 П – пасиви, які змінюються залежно від товарообігу;
 Δ Т – запланована зміна обсягу товарообігу за рік;
 К – відношення чистого прибутку після виплати дивідендів до товарообігу.

Метод балансу грошових надходжень – це прогнозування майбутніх фінансових потреб підприємства на основі балансу грошових надходжень. За допомогою цього методу фінансист щомісяця порівнює кошти, які будуть надходити, із сумами до виплати й визначає надлишок надходжень або їхній дефіцит. У підсумку складається прогнозний баланс грошових надходжень (табл. 6).

Таблиця 6

Баланс грошових надходжень

Місяць	Надходження	Суми до виплати	Чисті грошові надходження	Залишок на початок місяця	Залишок на кінець місяця	Резерв	Надлишок або дефіцит
1	2	3	4	5	6	7	8
Січень			(2) – (3)		(4) + (5)		(6) + (7)
...
Грудень							

По *методу обліку обіговості коштів* мінімальна сума грошей, що необхідні підприємству для проведення своїх операцій, визначається за формулою:

$$\text{Мінімально необхідна сума грошей} = \frac{\text{Річні операційні витрати}}{\text{Обіговість грошей}}$$

де Річні операційні витрати визначаються як сума витрат коштів;
 Обіговість грошей – це кількість обігів коштів у рік.

Обіговість коштів підприємства визначається за формулою:

$$\text{Обіговість грошових коштів} = \frac{360 \text{ днів}}{\text{Кількість днів між закупівлею сировини та отриманням виручки від реалізації}}$$

Кількість днів, які проходять між числом покупки сировини й матеріалів, і числом надходження виручки від реалізації продукції, називається *циклом обігу коштів (фінансовий цикл)*.

Методами фінансового планування є:

- 1) нормативний метод;
- 2) балансовий метод;
- 3) розрахунково-аналітичний метод;
- 4) метод оптимізації;
- 5) економіко-математичне моделювання.

Сутність *нормативного методу* планування фінансових показників полягає в тому, що на основі заздалегідь установлених норм і техніко-економічних нормативів розраховується потреба суб'єкта господарювання у фінансових ресурсах і в їхніх джерелах. Такими нормативами є ставки податків, ставки тарифних внесків і зборів, норми амортизаційних відрахувань, нормативи обігових коштів та ін.

Сутність *балансового методу* полягає у забезпеченні покриття видатків відповідними доходами, тобто відбувається пов'язування кожної статті видатків і джерела її покриття (джерела доходів).

Шляхом побудови балансів досягається ув'язування наявних фінансових ресурсів і фактичної потреби в них. Балансовий метод застосовується насамперед при плануванні розподілу прибутку й інших фінансових ресурсів, плануванні потреби надходжень коштів у фінансові фонди – фонд нагромадження, фонд споживання та ін. Наприклад, балансове ув'язування по фінансових фондах має вигляд:

$$Зп + Н = В + Зк,$$

- де $Зп$ – залишок коштів фонду на початок планового періоду, грн;
 $Н$ - надходження коштів до фонду, грн;
 $В$ – витрата коштів фонду, грн;
 $Зк$ – залишок коштів на кінець планового періоду, грн.

Сутність *розрахунково-аналітичного методу* планування фінансових показників полягає в тому, що на основі аналізу досягнутої величини

фінансового показника, прийнятого за базу, й індексів його зміни в плановому періоді розраховується планова величина цього показника. Даний метод планування широко застосовується в тих випадках, коли відсутні техніко-економічні нормативи, а взаємозв'язок між показниками може бути встановлено непрямо, на основі аналізу їх динаміки й зв'язків.

Розрахунково-аналітичний метод широко застосовується при плануванні суми прибутку й доходів, визначення величини відрахувань від прибутку у фонди нагромадження і споживання, з окремих видів використання фінансових ресурсів та ін.

Сутністю *методу оптимізації* є багатоваріантність: з декількох варіантів планових розрахунків вибирається найбільш оптимальний варіант. При оптимізації можуть застосовуватися такі критерії вибору:

- 1) максимум прибутку (доходу) на грошову одиницю вкладеного капіталу;
- 2) мінімум фінансових втрат;
- 3) мінімум поточних витрат;
- 4) максимум отриманого прибутку.

У ринковій економіці в процесі фінансового планування застосовується також *економіко-математичне моделювання*. Воно дозволяє знайти кількісне вираження взаємозв'язків між фінансовими показниками й факторами, які їх визначають.

Економіко-математична модель становить точний математичний опис факторів, що характеризують структуру й закономірності зміни даного економічного явища за допомогою математичних прийомів (рівнянь, нерівностей, таблиць, графіків). Моделювання може будуватися по функціональному або кореляційному зв'язку. Функціональний зв'язок виражається рівнянням виду:

$$Y = f(x),$$

де Y – залежний показник;
 x – фактори.

Алгоритм розроблення планового показника може бути представлений у вигляді схеми, яку подано на рис. 1.

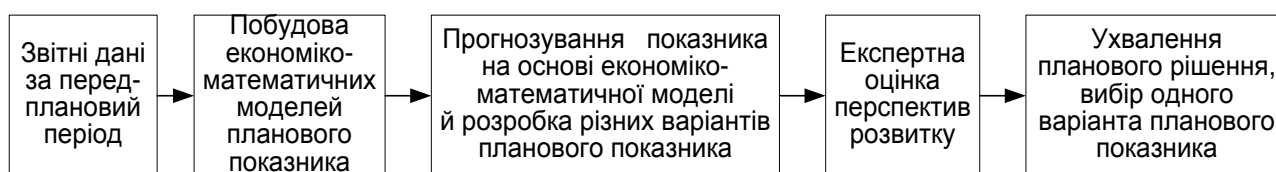

Рис. 1. Процес розробки планового показника із застосуванням економіко-математичної моделі

В економіко-математичну модель повинні включатися тільки основні фактори. Перевірка якості моделей провадиться практикою.

Планування основних фінансових показників на основі економіко-економічного моделювання є основою для функціонування автоматизованої системи управління фінансами.

Методи прогнозування обсягу продажів.

1. *Евристичні методи прогнозування*, засновані на усередненні відомостей, отриманих шляхом опитування фахівців:

$$N = (O + 4 \times M + П) / 6,$$

де N – прогноз обсягу продажів;

O – оптимістична оцінка;

M – середня оцінка;

$П$ – песимістична оцінка.

2. *Трендове прогнозування*:

$$N = N_{\text{пот}} \times t; \quad t = \frac{N_{\text{пот}}}{N_{\text{попер}}},$$

де $N_{\text{пот}}$ – значення показника обсягу продажів поточного року;

$N_{\text{попер}}$ – значення показника обсягу продажів попереднього періоду;

t – темп зростання.

Якщо є динаміка показників за кілька років, то темп зростання визначається за формулою:

$$t = \sqrt[n]{t_1 \times t_2 \times t_3 \times \dots \times t_n},$$

де n – кількість періодів.

3. *Факторний аналіз* – дозволяє за допомогою кореляційних і регресійних залежностей знайти залежність обсягу очікуваних продажів від основних факторів, що впливають на нього:

$$N = X_0 \times \sum_{i=1}^n Y_i X_i,$$

де X_0 – постійна величина (може бути відсутня);

Y_i – значення коефіцієнта, що визначає вплив i -го фактору;

X_i – значення i -го фактору, $i = 1 \dots n$.

4. *Пробний маркетинг* – використовується для нових товарів. Він укладається в реалізації невеликої партії товарів на обмеженому сегменті ринку. На основі отриманих результатів вивчається можливий попит.

Баланс грошових надходжень і видатків складається з таких розділів:

- 1) доходи й надходження коштів;
- 2) видатки й відрахування;
- 3) кредитні взаємини;
- 4) взаємини з бюджетом.

За усіма цима розділами здійснюється балансова взаємоув'язка доходів і видатків як з кожного розділу, так і за фінансовим планом у цілому. Головна мета цього балансу – перевірка синхронності надходження й витрати коштів, тобто визначення ліквідності й платоспроможності.

Таблиця доходів і витрат складається за такою формою:

1. Доходи від реалізації продукції	виручка
2. Витрати на виробництво продукції	витрати
3. Валовий прибуток від продажу	ряд. 1 – ряд. 2
4. Адміністративні витрати й витрати на збут	витрати
5. Прибуток	ряд. 3 – ряд. 4

Баланс активів і пасивів дозволяє передбачити суми вкладення в активи, а також за рахунок яких пасивів підприємство збирається фінансувати створення або придбання активів.

Величина пасивів і активів підприємства планується таким чином:

- 1) статутний фонд – відповідно до стратегії управління підприємством і його розвитку;
- 2) зношування основних коштів і МШП – відповідно до норм амортизації;
- 3) гроші спеціальних фондів – із прибутку з урахуванням відповідних розрахунків;
- 4) прибуток у підсумковому балансі – цей ряд, як правило, відсутній, тому що до кінця звітнього року весь плановий обсяг прибутку повинен бути розподілений;
- 5) кредити й інші позикові кошти – відповідно до потреб підприємства на плановий рік;
- 6) розрахунки й інші пасиви – відповідно до балансу грошових витрат і надходжень;

7) основні кошти й нематеріальні активи – виходячи з вартості на початок року з урахуванням амортизації, надходження й вибуття їх протягом року;

8) довгострокові фінансові вкладення – виходячи з їхньої вартості на початок року з урахуванням стратегії господарської діяльності керівництва підприємства;

9) збитки – виходячи з таблиці доходів і витрат;

10) запаси й витрати – виходячи із плану виробництва продукції з урахуванням запасів сировини й матеріалів, незавершеного виробництва, а також запасів готової продукції;

11) кошти, розрахунки й інші активи – відповідно до балансу грошових витрат і надходжень.

Зведений плановий баланс активів і пасивів показує зміна положення підприємства в результаті господарської діяльності в плановому році й дозволяє в цілому вибрати найефективнішу стратегію розвитку підприємства.

Для обліку впливу на прибуток обсягу виробництва, ціни й собівартості продукції будується графік беззбитковості й проводиться аналіз беззбитковості.

Після визначення потреби у фінансових ресурсах важливо встановити джерела фінансування. Ці джерела визначаються підприємством самостійно.

Важливим джерелом фінансування є кредити банків. Для одержання кредитів необхідно чітко обґрунтувати необхідність кредиту, визначити строк повернення позикових коштів.

4. Організація самостійної роботи студентів у межах тренінгу

Самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час. Самостійна робота студентів посідає вагомим місце у навчальному процесі, підвищує відповідальність тих, хто навчається, формує в них навички працювати самостійно, здобувати знання, використовувати їх при аналізі процесів, що відбуваються у навколишньому та індивідуальному середовищі. Ця робота дозволяє ефективніше активізувати пізнавальні, професійні мотиви студентів, розвивати творче мислення.

Мета СРС – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодого людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність

без допомоги й контролю викладача. Завданнями СРС можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування за вирішення практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета. Самостійна робота дає можливість студенту працювати без поспіху, не боячись негативної оцінки товаришів чи викладача, а також обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Організація самостійної роботи студентів з виконання завдань тренінгу має здійснюватися з дотриманням низки вимог, зокрема таких:

Обґрунтування необхідності завдань у цілому й конкретного завдання зокрема, що вимагає виявлення та стимулювання позитивних мотивів діяльності студентів.

Відкритість та загальна оглядовість завдань. Усі студенти повинні знати зміст завдання, мати можливість порівняти виконані завдання в одній та в різних групах, проаналізувати правильність та корисність виконаної роботи, відповідність поставлених оцінок (адекватність оцінювання).

Надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи (у якій послідовності працювати, з чого починати, як перевірити свої знання). За окремими завданнями студенти мають отримати пам'ятки. Надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань.

Здійснення індивідуального підходу за виконання самостійної роботи. Індивідуальні завдання можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них (які творчо обдаровані, вимогливі, мають великий досвід практичної діяльності, навчання та роботи за кордоном тощо). Індивідуалізація самостійної роботи сприяє самореалізації студента, розкриваючи в нього такі риси особистості, які допомагають професійному розвитку.

Нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних їхніх типів. Це забезпечує оптимальний порядок навчально-пізнавальної діяльності студентів – від простих до складних форм роботи.

Можливість ведення обліку та оцінювання виконаних завдань і їхньої якості, що потребує стандартизації вимог до вмінь майбутніх спеціалістів та розробки комплексу професійно орієнтованих завдань. Для цього пропонуються такі типи завдань, які передбачають отримання матеріалізованого результату (продукту). Під час їхнього виконання формуються також особистісні риси студента.

Підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи, що є фактором ефективності навчального середовища.

Отже, самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета студенти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності. У цілому, завдання для самостійної роботи студентів мають відповідати таким вимогам (за Козаковим В. А.):

Професійна результативність – формулювання завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння в термінах та поняттях майбутньої спеціальності студента.

Продуктивність – передбачає отримання квазіпрофесійного продукту навчальної самостійної праці студента після завершення всіх дій з вирішення цього завдання.

Конструктивність – наявність визначеної структури завдання-задачі (мета, вихідні дані, умови, що їх зв'язують).

Когнітивність – перевага розумових дій над психомоторикою в процесі вирішення завдання.

Самостійність – переважна кількість дій студента має бути самостійною, що забезпечується переліком вихідних даних, умовами задачі та необхідністю отримання різноманітних квазіпрофесійних продуктів. Кожен з елементів завдання-задачі має спонукати студента до того, щоб він сам приймав рішення, порівнював умови, здійснював необхідний інформаційний пошук тощо.

Під час проведення самостійної роботи студента передбачається виконання таких її видів:

за ступенем самостійності виконання:

індивідуально самостійна;

під керівництвом викладача;

групова (колективно) самостійна;

за ступенем вибору:

обов'язкова;

вибіркова;

за місцем проведення:

аудиторна;

позааудиторна.

Самостійна робота студентів при проведенні комплексного тренінгу включає:

систематизацію набутих знань з фінансового аналізу;

обов'язкову підготовку до кожного з етапів тренінгу;

обов'язкову участь у командній підготовці до формування аналітичних висновків та рекомендацій до покращення фінансового стану досліджуваного підприємства;

обов'язкову участь у підготовці звіту з тренінгу;

обов'язкову участь у підготовці та проведенні презентації звіту.

Карта самостійної роботи студентів під час проведення блоку комплексного тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства" подана в табл. 7.

Таблиця 7

Карта самостійної роботи студента в рамках тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства"

<i>Питання для самостійного опрацювання за змістовними блоками</i>	<i>Види самостійної роботи студентів</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Джерела опрацювання</i>
Змістовний модуль 1			
Огляд інформаційних джерел щодо методик та особливостей проведення фінансового аналізу в Україні	Пошук та обробка інформаційних джерел. Підготовка до навчального заняття	6	Інформаційно-аналітичні матеріали, довідкова та нормативна література, ресурси мережі Інтернет
Змістовний модуль 2			
Формування інформаційної бази проведення фінансового аналізу	Підготовка до навчального заняття	6	Статистична звітність, ресурси мережі Інтернет
Складання звіту з тренінгу	Підготовка звіту	4	
Змістовний модуль 3			
Проведення аналітичних розрахунків за даними досліджуваного підприємства	Проведення розрахунків, підготовка до навчального заняття	6	Статистична звітність, ресурси мережі Інтернет
Складання звіту з тренінгу	Підготовка звіту	4	
Змістовний модуль 4			
Формування рекомендацій, спрямованих на покращення фінансового стану досліджуваного підприємства	Формування рекомендацій, підготовка до навчального заняття	8	Статистична звітність, ресурси мережі Інтернет
Складання звіту з тренінгу	Підготовка звіту	4	
Підготовка загальної презентації результатів тренінгу	Підготовка до презентації	4	
Усього:		42	

5. Система контролю та оцінювання результатів тренінгу, успішності навчання студентів

Контроль як управлінська функція є однією з найважливіших складових кожної діяльності, зокрема освітньої. Це важливий елемент управління навчальним процесом та забезпечення якості освіти. Перевірка й оцінювання навчальних досягнень студентів мають значний вплив на стимулювання їхньої ефективної пізнавальної діяльності. Контрольні заходи є складовими досягнення мети навчання – засвоєння певної сукупності предметних знань, умінь та навичок, формування відповідного рівня компетентності студента.

Перевірка навчальних досягнень студентів має велике виховне значення, оскільки стимулює їхню систематичну роботу, розвиває почуття відповідальності за результати навчання, що особливо важливо в сьогodнішніх умовах. Контроль успішності навчання з урахуванням закономірностей психічного розвитку школярів на всіх його етапах стимулює розвиток у них пізнавальних процесів та емоційно-вольових якостей. Систематичний контроль успішності навчання є умовою руху вперед; він формує уявлення учня про те, що він знає, що ним досягнуто, на що варто звернути увагу в подальшій роботі. Добре організований контроль на всіх його етапах допомагає вчителю виявити навчальні здобутки кожного студента, розкрити причини слабого засвоєння окремих частин матеріалу та вжити раціональних заходів для виправлення недоліків у навчально-пізнавальній діяльності.

Процес контролю як комплексна система діяльності охоплює ряд елементів: стандартизація цілей, перевірка, оцінка, облік. Комплексна оцінка результатів навчальної діяльності студента в процесі тренінгу – це теоретично обґрунтована та практично апробована педагогічна система встановлення основних ознак, які характеризують сформовані в процесі тренінгу компетентності студента – майбутнього фахівця.

Метою комплексної оцінки знань студентів є:

- прояв і розвиток системи компетентностей майбутнього фахівця;
- виявлення, перевірка і оцінка рівня здобутих знань, сформованих умінь і навичок;
- порівняння фактичних результатів навчально-пізнавальної діяльності із запланованими, наперед установленими стандартами;
- стимулювання цілеспрямованої систематичної, інтенсивної роботи студентів;

підвищення об'єктивності оцінювання;
одержання своєчасної інформації про стан засвоєння змісту програми на всіх етапах тренінгу;

залучення студента до всіх форм навчального процесу.

Організація процесу комплексної оцінки передбачає виявлення таких принципових питань:

Що перевіряти? – Які групи компетентностей, якостей, умінь чи навичок майбутнього фахівця мають бути сформовані в процесі навчання.

Який навчальний матеріал потрібно перевіряти? – Які вузлові елементи бази знань мають бути засвоєні студентом, які рівні засвоєння відповідають вимогам конкурентоспроможності.

Коли здійснювати перевірку знань студентів? – Якою має бути періодичність контрольних заходів.

Які форми і методи доцільно використати для об'єктивної перевірки? – Письмове чи усне опитування, фронтальні чи індивідуальні форми роботи.

Які засоби допоможуть здійснити ефективну перевірку? – Роздаткові матеріали, бланки документів, комп'ютерні програми, тести тощо.

Скільки часу має витратити студент на виконання контрольних завдань? Скільки часу потрібно викладачу для перевірки виконаних завдань?

За якою шкалою оцінювати результати перевірки? – П'яти-, стобальна чи інша система оцінювання.

Як вести облік результатів у журналі та відомості? Як установити відповідність отриманих результатів і стандартів навчання?

Дидактичні умови ефективної організації комплексної діагностики сформованих компетентностей студента:

Визначення обсягу матеріалу, що підлягає контролю.

Цілеспрямований відбір навчального матеріалу з оптимальним розподілом різних видів робіт та їхньої послідовності.

Чітка організація перевірки, оцінювання та обліку знань.

Установлення ліміту часу, що відводиться на перевірку знань та оцінювання контрольних робіт, мінімізація трудомісткості контрольних заходів.

Систематичність здійснення контрольних заходів.

Установлення єдиної системи вимог – стандартизація контролю.

Створення умов для самопідготовки, самоконтролю, індивідуальних консультацій.

Стимулювання самостійної роботи студентів.

Розширення варіативності завдань та способів реалізації контролю.

Адекватність завдань сучасним умовам господарювання.

Обґрунтований вибір методу контролю та розроблення відповідного інформаційно-методичного забезпечення.

Підсумкове оцінювання роботи студентів під час тренінгу здійснюється тренером індивідуально у формі заліку за 60-бальною системою, що потім трансформується згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS. Під час участі у тренінгу викладачем оцінюється індивідуальна та командна робота студентів.

Об'єктами підсумкового оцінювання роботи студентів під час тренінгу є:

- індивідуальна особиста участь кожного студента в усіх чотирьох з змістовних блоках тренінгу;
- звіт за результатами участі у тренінгу, підготовлений групами відповідно вимогам до його структури, змісту та повноти;
- презентація звіту за результатами участі в тренінгу;
- індивідуальна активність кожного зі студентів під час усіх змістовних блоків тренінгу.

Критерії оцінювання роботи студентів під час тренінгу представлено в табл. 8.

Таблиця 8

Критерії оцінювання роботи студентів

Критерій	Максимальна кількість балів	Коментар
Індивідуальна активність студента під час етапів тренінгу	15	Активна участь у всіх етапах тренінгу. Формулювання важливих для з'ясування сутності запитань. Пошук відповідей на проблемні запитання. Сприяння командній роботі
Індивідуальна особиста участь студента у всіх чотирьох блоках тренінгу	10	10 балів за умов присутності на всіх блоках тренінгу. 8 балів за умов присутності на трьох блоках тренінгу. 6 балів за умов присутності на двох блоках тренінгу. 0 балів за умов присутності на одному блоці тренінгу
Звіт за результатами участі у тренінгу	25	Повнота звіту згідно зі структурою. Правильність розрахунків. Структурованість інформації. Наявність адекватних висновків
Презентація звіту за результатами участі у тренінгу	10	Структурованість презентації. Яскравість презентації. Дотримання відведеного на презентацію часу. Чіткі та лаконічні відповіді на запитання

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 9).

Таблиця 9

Оцінювання тренінгу

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A	56 – 60	Відмінно
B	51 – 55	
C	41 – 50	Добре
D	36 – 40	Задовільно
E	31 – 35	
FX	16 – 30	Незадовільно
F	0 – 15	

6. Методичні рекомендації студентам щодо поведінкових та мотиваційних особливостей участі у тренінгу

Ефективна підготовка до тренінгу становить суму декількох складових: прийняття відповідальності за ваш персональний результат тренінгу; постановка/конкретизація цілей участі;

розуміння структури тренінгу, його відмінних рис і тих можливостей, які будуть у вас у ході занять для реалізації ваших цілей.

Тренінг для вас почнеться з того моменту, коли ви усвідомлюєте особисту відповідальність за його результат. Усвідомлення відповідальності передбачає активні дії. Для початку непогано б сформулювати для себе мету участі в тренінгу, у чому вам допоможуть анкета учасника тренінга і передтренінгове інтерв'ю.

Анкета, як правило, містить питання, спрямовані на уточнення ваших очікувань, а також пропозиція привести приклади складних для вас ситуацій за темою майбутнього тренінга. Так, якщо ви плануєте брати участь у тренінгу "Управління командою", вам запропонують привести приклад важкої для вас ситуації в роботі з командою. Постарайтеся описати конкретний випадок. Це дозволить тренеру врахувати ваш запит ще до того, що на основі вашого приклада тренер розробить ділову гру й ви зможете "проробити" важку ситуацію в ігровій взаємодії. Анкета – не

формальність, уже саме заповнення анкети дозволяє зосередитися на майбутньому тренінгу й, у першому наближенні, конкретизувати цілі участі.

Наведемо кілька прикладів ефективної й неефективної постановки цілей з передтренінгових анкет учасників тренінгу за темою "Майстер ділового спілкування".

"Удосконалити свої комунікативні здатності", "Навчитися прояснити потреби клієнта" – неефективно – ціль відсутня або не усвідомлюється в достатньому ступені

"Спілкуватися ефективно, ефективніше проводити зустрічі й переговори", "Вивчити техніки аргументації й вибрати ту, що більше мені підходить. Так само цікавить техніка коректної відмови", "Навчитися вести переговори" "Навчитися працювати з погрозами й тиском партнера з спілкування, залишаючись при цьому професіоналом, домагаючись необхідного результату й зберігаючи дорогоцінні нервові клітки" – ефективно – ціль усвідомлюється й конкретизована

Формулювання з першого прикладу свідчать про інтерес до теми ділового спілкування й розвитку відповідних здатностей, але не містять конкретики, і, строго говорячи, цілями не є. Коли очікування розмиті й представлені у свідомості у вигляді "довідатися щось нове за темою тренінгу", "мені все цікаво", учасник тренінга часто займає вичікувальну позицію "либонь буде щось цікаве". Подібна пасивна позиція не сприяє результативній участі в тренінгу.

З іншого боку, чим чіткіше цілі, які ви ставите перед собою, беручи участь у тренінгу, тим більше допомагає вам і тренерів сконцентруватися на їхньому досягненні. Тренер, чітко розуміючи ваші цілі, стає для вас надійним партнером. Він знає, на що звернути увагу при розгляді того або іншого питання, при відпрацьовуванні тих або інших навичок, щоб допомогти вам просунути в бажаному напрямі.

Залежно від теми тренінгу, конкретизовані запити можуть виглядати так: "одержати відповідь на питання про.....", "вивчити й випробувати техніки аргументації", "вивчити власний стиль керування", "усвідомити й проаналізувати, як я продукую свій власний стрес, щоб надалі від нього позбутися", "опанувати техніку надання зворотного зв'язку підлеглим" і т. п.

Якщо ви добре розумієте свої потреби, чітко поставили для себе цілі на тренінг і відчуваєте, що саме ви значною мірою відповідаєте за їх досягнення, то наступний крок – розібратися в тому, як у ході майбутнього тренінгу вам належить діяти, щоб просунути в напрямі бажаних цілей. Для

цього вам буде потрібна інформація про майбутній тренінг, яку ви маєте право одержати, а тренер зобов'язаний надати. Так, до тренінгу ви маєте право одержати інформацію про: а) цілі тренінгу, б) професійну підготовку тренера, в) використовувані методи й основні тренінгові процедури, г) правила поведінки, д) дії, які будуть сприяти досягненню вами ваших персональних навчальних/розвиваючих цілей.

Користю від тренінгу є можливість зрозуміти, якими перевагами ви володієте, здобуваючи вищу економічну освіту, як ви можете це використати на власну користь та які ваші переваги на ринку праці як молодого фахівця. Також ви можете отримати допомогу і в інших питаннях. Наприклад, з'ясувати де ваші знання і здібності будуть найбільш ефективно використані. Простіше кажучи, хто з роботодавців буде готовий платити вам найбільшу зарплатню за виконану вами роботу. Але для цього недостатньо показати успішний диплом про закінчення університету.

В умовах сьогодення ви маєте навчитись "продавати" свій розум і певні здобутки, навчитись вести ефективні переговори з цих питань і тому, відвідуючи лише заняття в університеті і не розвиваючи свій "трудоий" потенціал, вам навряд чи вдасться отримати в майбутньому бажану посаду. Щоб праця перетворювалась у творчість, необхідно робити усвідомлений вибір, відповідно до своїх нахилів і особливостей характеру. Та все ж слід пам'ятати, що все залежить від вас, від усвідомлення вами ваших власних цілей та від тих зусиль, що ви будете докладати для досягнення цих цілей. Немає нездібних людей, є люди, що займаються не своєю справою.

Висновки

Тренінг як нова педагогічна технологія вбирає у себе зміст усіх визначень цього поняття, охоплює різноманітні методи та прийоми. Тренінг допомагає в організації і проведенні навчального процесу, створює комфортні умови для співпраці вчителя й учнів, викладачів і студентів, виявляє майстерність педагогів. У цих рекомендаціях розглянуто особливості проведення тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства". Визначено мету та завдання тренінгу, показано місце тренінгової діяльності у навчальному процесі, практичній підготовці фахівця зі спеціальності "Фінанси", надано перелік компетентностей, що формуються у студента після проходження тренінгу.

У основній частині роботи подано план-структуру тренінгу з розподілом змістовних блоків, наповнення його змістом (перелік вправ,

завдань, технологій). Організаційно-методичне забезпечення якості тренінгової діяльності, представлене в роботі, містить підхід до організації самостійної роботи студентів та характеристику системи контролю та оцінювання результатів тренінгу, успішності навчання студентів. Також у роботі надано методичні рекомендації учасникам тренінгового навчання із врахуванням специфіки професійної підготовки, навчальної дисципліни, теми, а також їх поведінкових та мотиваційних особливостей.

Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо, що й обумовлює перспективи їх подальшого використання в процесі освітньої діяльності.

Рекомендована література

Основна

1. Иваниенко В. В. Финансовый анализ : учебн. пособ. / Иваниенко В. В. – 2-е изд. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2003. – 176 с.
2. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. – 4-е изд., перераб. и доп. – Х. : Фактор, 2009. – 200 с.
3. Мартюшева Л. С. Фінансовий аналіз. Конспект лекцій / Л. С. Мартюшева, М. М. Берест. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 96 с.
4. П(С)БО 2 – 5 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 – 5 затверджені наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р., № 87 (зі змінами та доповненнями) // Все о бухгалтерском учете. – 2005. – № 13 (1046). – С. 5–23.
5. Фінансовий аналіз : [навч. посібн.] / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.
6. Шиян Д. В. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Шиян Д. В., Строченко Н. І. – К. : Вид. А.С.К., 2003. – 240 с.
7. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Шморгун Н. П., Головка І. В. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

8. Цал-Цалко Ю. С. Финансовый анализ : підручник / Цал-Цалко Ю. С. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Додаткова

9. Артеменко В. Г. Финансовый анализ / В. Г. Артеменко, М. В. Беллендир. – М. : ДИС, 2007. – 128 с.

10. Бернштейн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Бернштейн Л. А. ; пер. с англ. ; научн. ред. перевода чл.-корр. РАН И. И. Елисеева, гл. редактор серии проф. Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 642 с.: ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).

11. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / Бланк И. А. – К. : Ника-Центр, 1999. – 528 с.

12. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2006. – 240 с.: ил. – (Серия "Краткий курс")

13. Бриггем Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс. / Ю. Бриггем, Дж. Хьюстон. ; пер. с англ. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2007. – 544 с.: ил.

14. Горицкая Н. Г. Бухгалтерский учет и финансовый анализ: практическое пособие / Горицкая Н. Г. – К. : ООО Редакция газеты "Бухгалтерия. Налоги. Бизнес", 2001. – 288 с.

15. Гриньова В. М. Финанси підприємств : навч. посібн. / Гриньова В. М., Коюда В. О. – 3-є вид., перероб. і допов. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.

16. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С. Ф.Покропивного. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 528 с.

17. Ефимова О. В. Финансовый анализ / Ефимова О. В. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд. "Бухгалтерский учет", 2002. – 528 с.

18. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу : навч. посібн. / Ізмайлова К. В. – К. : МАУП, 2003. – 148 с.

19. Ковалев В. В. Финансовый анализ : учебн. пособ. / В. В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 432с.

20. Колисник М. Финансы. Стратегии, с которыми побеждают / Колисник М. – К. : ИД "Максимум", 2006. – 332 с.

21. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / Кірейцев Г. Г., Виговська Н. Г., Петрук О. М. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 431 с.

22. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.

23. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посібн. / Мец В. О. – К. : Вища школа, 2003. – 278 с.

24. Салига С. Я. Фінансовий аналіз : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів / С. Я. Салига, Н. В. Дацій, С. О. Корецький. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 210 с.

25. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посібн. / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський, Я. С. Наконечний та ін.. ; за ред. В. В. Вітлінського. – К. : Тов. "Знання", КОО, 2000. – 251 с.

26. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посібн. / Лахтіонова Л. А. – К. : КНЕУ, 2004. – 356 с.

27. Онисько С. М. Фінансова санація і банкрутство підприємств : підручник / Онисько С. М. – 2-ге вид., вип. і доп. – Львів : "Магнолія плюс", 2008. – 268 с.

28. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз : навч. посібн. / Тарасенко Н. В. – 3-тє вид., вип. і доп. – Львів : "Магнолія плюс", 2005. – 344 с.

29. Финансовый менеджмент: теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : "Перспектива", 1998. – 656 с.

30. Хелферт Э. Техника финансового анализа / Хелферт Э. ; пер. с англ. под ред. Л. П. Белых. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 672 с.

Ресурси мережі Інтернет

31. Дані про компанії за галузями промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.investorsedge.com.

32. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.03.2006 р. за № 332/12206. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

33. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361) від 26.10.2010 р. № 1361 "Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фік-

тивного банкрутства чи доведення до банкрутства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

34. Методичні рекомендації щодо застосування критеріїв ефективності управління об'єктами державної власності, затверджені Наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 20.09.2007 р. № 314 / Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 20.09.2007 р. № 314 "Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності" (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки N 660 від 10.11.2008 р., Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі № 240 від 18.03.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.nau.ua.

35. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

36. Михайлюк О. Як читати і аналізувати фінансову звітність. Посібник для членів наглядових рад та керівників акціонерних товариств. – К. : Міжнародна фінансова корпорація, 2004. – 108 с. [Електронний ресурс] / О. Михайлюк. – Режим доступу : <http://www2.ifc.org/ukraine/ucdp>.

37. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

38. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

39. Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.

40. Сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

41. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

42. Система розкриття інформації на фондовому ринку України. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

ДОДАТКИ

Додаток А
Таблиця А

Компетентності, набуті студентами в результаті проходження тренінгу "Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства"

Група професійних компетентностей	Клас професійних знань	Компетентності бакалавра
1	2	3
1. Фахові	1.1. Основи проведення аналітичних процедур	1.1.1. Розуміти, класифікувати та адекватно використовувати методи та прийоми фінансового аналізу
		1.1.2. Формувати та використовувати форми фінансової звітності підприємства як інформаційне забезпечення для проведення аналітичних процедур
		1.1.3. Проводити експрес-аналіз фінансової діяльності підприємства з використанням методів вертикального та горизонтального аналізу
		1.1.4. Використовувати економіко-математичні методи для проведення аналітичних процедур
		1.1.5. Проводити комплексну оцінку фінансового стану підприємства
	1.2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства	1.2.1. Проводити аналіз стану та ефективності використання оборотних активів підприємства
		1.2.2. Аналізувати склад та структуру джерел формування капіталу підприємства
		1.2.3. Здійснювати аналіз майнового стану підприємства з використанням системи коефіцієнтів
		1.2.4. Виділяти за класифікаційними ознаками грошові потоки підприємства та проводити їх аналіз
		1.2.5. Проводити вертикальний аналіз активів підприємства
		1.2.6. Розраховувати тривалість фінансового циклу на підприємстві
	1.3. Аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта	1.3.1. Проводити аналіз ліквідності балансу

1	2	3
		1.3.2. Розраховувати та інтерпретувати показники ліквідності та платоспроможності підприємства
		1.3.3. Визначати тип фінансової стійкості підприємства
		1.3.4. Розраховувати та аналізувати коефіцієнти фінансової стійкості підприємства
		1.3.5. Здійснювати розрахунок та аналіз показників ділової активності (оборотності) підприємства
		1.4. Аналіз фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів
	1.4.2. Проводити факторний аналіз прибутку підприємства	
1.4.3. Розраховувати та інтерпретувати показники рентабельності (прибутковості)		
2. Особисті		2.1. Володіти усним та письмовим спілкуванням українською, російською та іноземними мовами
2.2. Володіти інформаційними технологіями (програма Audit Expert)		
2.3. Мати мотивації до навчання впродовж усього життя		
2.4. Володіти навичками самостійного набуття знань		
2.5. Вміти трансформувати знання в інноваційні технології		
2.6. Володіти методологіями й вміти використовувати аналітичні навички		
2.7. Знати методи ведення наукових досліджень та їх застосовувати		
3. Соціально-комунікативні		3.1. Мати комунікативні здібності, вміти працювати в команді та брати участь у спільному прийнятті рішень, брати на себе відповідальність, адаптуватися до змін
		3.2. Уміти регулювати конфлікти, знаходити компромісні рішення в процесі спільної діяльності
		3.3. Мати взаємоповагу, здатність співіснувати з людьми інших культур, мов та релігій
		3.4. Мати повагу до цінностей демократичного суспільства

Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4
I. Необігові активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	80	6
первісна вартість	011	285	287
накопичена амортизація	012	205	281
Незавершене будівництво	020	17 077	16 416
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	175 386	164 146
первісна вартість	031	451 398	452 468
знос	032	276 012	288 322
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	51 980	46 636
Відстрочені податкові активи	060	4 567	
Інші необігові активи	070		
Усього за розділом I	080	249 090	227 224
II. Обігові активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	33 030	37 260
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120	15 141	23 332
готова продукція	130	46 330	91 533
товари	140	253	198
Векселі одержані	150	4 442	4 656
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	33 095	42 582
первісна вартість	161	38 976	45 080
резерв сумнівних боргів	162	5 881	2 498
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170		
за виданими авансами	180	4 380	7 066
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	13 953	4 113
Поточні фінансові інвестиції	220		37 493
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
у національній валюті	230	304	2 154
у іноземній валюті	240	5 657	8 609
Інші обігові активи	250	1 297	2 011

Продовження додатка Б
Закінчення табл. Б.1

1	2	3	4
Усього за розділом II	260	157 882	261 009
III. Витрати майбутніх періодів	270	4	232
Баланс	280	406 976	488 465
Пасив	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	105 624	105 624
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330	156 338	203 461
Резервний капітал	340	60 999	60 999
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	51 705	62 262
Неоплачений капітал	360		
Вилучений капітал	370		
Усього за розділом I	380	374 666	432 346
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	245	358
Інші забезпечення	410		
Цільове фінансування	420	2	
Усього за розділом II	430	247	358
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	540	540
Відстрочені податкові зобов'язання	460		7 838
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	540	8 378
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	2 095	1 931
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	6 815	7 894
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	9 566	18 229
з бюджетом	550	3 648	4 085
з позабюджетних платежів	560	94	72
зі страхування	570	524	673
з оплати праці	580	861	1 394
з учасниками	590	4 110	9 583
із внутрішніх розрахунків	600		
Інші поточні зобов'язання	610	3 810	3 522
Усього за розділом IV	620	31 523	47 383
V. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	406 976	488 465

Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	Звітний період	Попередній період
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	202 065	217 694
Податок на додану вартість	015	20 553	7 645
Акцизний збір	020		
	025		
Інші вирахування з доходу	030		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	181 512	210 049
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	117 737	150 229
Валовий:			
прибуток	050	63 775	59 820
збиток	055		
Інші операційні доходи	060	89 119	10 203
Адміністративні витрати	070	12 869	10 237
Витрати на збут	080	2 903	2 606
Інші операційні витрати	090	98 262	26 831
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	38 860	33 349
збиток	105		
Дохід від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120	4 835	5 658
Інші доходи	130	263	6 273
Фінансові витрати	140	1	7
Втрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160	596	19 688
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	43 361	25 585
збиток	175		
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	29 772	6 444
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	13 589	19 141
збиток	195		
Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205		
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220	13 589	19 141
збиток	225		

Алгоритм розрахунку фінансових показників (коефіцієнтів)

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
1	2	3
1. Аналіз майнового стану підприємства		
1.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{р. 032 ф.1}}{\text{р. 031 ф.1}}$	Зменшення
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{р. 260 ф.5 (гр. 5)}}{\text{р. 031 ф.1 (гр. 4)}}$	Збільшення
1.3. Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\frac{\text{р. 260 ф.5 (гр. 8)}}{\text{р. 031 ф.1 (гр. 3)}}$	Повинен бути менше, ніж коефіцієнт оновлення
2. Аналіз ліквідності підприємства		
2.1. Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. 1, р. 260}}{\text{ф. 1, р. 620}}$	> 1
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 260} - (\sum \text{р. 100} \div 140)}{\text{ф. 1, р. 620}}$	0,6 – 0,8
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 230} + \text{р. 240} + \text{р. 220}}{\text{ф. 1, р. 620}}$	> 0 збільшення
2.4. Чистий оборотний капітал, тис. грн	$(\text{р. 260} - \text{р. 620}) \text{ ф. 1}$	> 0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства		
3.1. Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\text{ф. 1, р. 380}}{\text{ф. 1, р. 640}}$	> 0,5
3.2. Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{ф. 1, р. 640} - \text{р. 380}}{\text{ф. 1, р. 380}}$	< 1, зменшення
3.3. Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими засобами	$\frac{\text{ф. 1, р. 260} - \text{р. 620}}{\text{ф. 1, р. 260}}$	> 0,1
3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 1, р. 260} - \text{р. 620}}{\text{ф. 1, р. 380}}$	> 0, збільшення
4. Аналіз ділової активності підприємства		
4.1. Коефіцієнт обіговості активів	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (280}_{\text{п}} + 280_{\text{к}})}$	збільшення
4.2. Коефіцієнт обіговості кредиторської заборгованості	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (520}_{\text{п}} + \dots + 600_{\text{п}} + 520_{\text{к}} + \dots + 600_{\text{к}})}$	збільшення

Продовження додатка В

Закінчення табл. В.1

1	2	3
4.3. Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (150}_{\text{п}} + \dots + 210_{\text{п}} + 150_{\text{к}} + \dots + 210_{\text{к}})}$	збільшення
4.4. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	$\frac{\text{тривалість періоду}}{\text{коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}}$	зменшення
4.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	$\frac{\text{тривалість періоду}}{\text{коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}}$	зменшення
4.6. Коефіцієнт обіговості матеріальних запасів	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (100}_{\text{п}} + \dots + 140_{\text{п}} + 100_{\text{к}} + \dots + 140_{\text{к}})}$	збільшення
4.7. Коефіцієнт обіговості основних засобів (фондовіддача)	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (031}_{\text{п}} + 031_{\text{к}})}$	збільшення
4.8. Коефіцієнт обіговості власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2, р. 035} \times 2}{\text{ф. 1, р. (380}_{\text{п}} + 380_{\text{к}})}$	збільшення
5. Аналіз рентабельності підприємства		
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{ф. 2, р. 220(225)} \times 2}{\text{ф. 1, р. (280}_{\text{п}} + 280_{\text{к}})}$	>0, збільшення
5.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2, р. 220(225)} \times 2}{\text{ф. 1, р. (380}_{\text{п}} + 380_{\text{к}})}$	>0, збільшення
5.3. Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{ф. 2, р. 220(225)}}{\text{ф. 1, р. 035}}$	>0, збільшення
5.4. Коефіцієнт рентабельності продукції	$\frac{\text{ф. 2, р. 100(105)} + 090 - 060}{\text{ф. 1, р. (040} + 070 + 080)}$	>0, збільшення

Таблиця В.2

Зведена таблиця фінансових показників підприємства

Показник	Нормативне значення	___ р. на початок року	___ р. на початок року	_____ р.	
				На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4	5	6

**Перелік показників, що застосовуються при оцінці ефективності
управління об'єктами державної власності**

№ з/п	Група, назва показника	Од. виміру	Первинна статистична інформація	Порядок розрахунку	Норматив, бажана тенденція
1	2	3	4	5	6
1	Комерційні показники				
1.1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)	тис. грн	ф. 2, р. 035, гр. 3	статистична звітність	збільшення
1.2.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн	ф. 2, р. 220 (225), гр. 3	статистична звітність	збільшення
2	Показники стану активів та інвестиційно-інноваційної діяльності				
2.1.	Активи	тис. грн	ф.1, р. 280	статистична звітність	збільшення
2.2.	Власний капітал	тис. грн	ф.1, р. 380	статистична звітність	збільшення
2.3.	Дебіторська заборгованість	тис. грн	ф.1, Σр. 150 – 210	статистична звітність	–
2.4.	Кредиторська заборгованість	тис. грн	ф.1, Σр. 520 – 600	статистична звітність	–
2.5.	Коефіцієнт зносу основних засобів	тис. грн	ф.1, р. 031, р. 032	р. 032 ф.1 / р. 031 ф.1	не більше 70 %
3	Показники фінансової діяльності				
3.1.	Коефіцієнт рентабельності активів	–	ф. 2, р. 220 (225), ф.1, р. 280	$\frac{\text{ф. 2, р. 220(225)} \times 2}{\text{ф. 1, р. (280}_n + 280_k)}$	> 0, збільшення
3.2.	Коефіцієнт рентабельності діяльності	–	ф. 2, р. 220 (225), ф. 2, р. 035	$\frac{\text{ф. 2, р. 220(225)}}{\text{ф. 1, р. 035}}$	> 0, збільшення
3.3.	Коефіцієнт фінансової стійкості	–	ф. 1, р. 380, 480, 620	$\frac{\text{ф. 1, р.380}}{\text{ф. 1, р.480} + \text{р. 620}}$	≥ 0,5, збільшення
3.4.	Коефіцієнт покриття		ф. 1, р. 260, 620	$\frac{\text{ф. 1, р. 260}}{\text{ф. 1, р. 620}}$	> 1, збільшення
3.5.	Коефіцієнт загальної ліквідності		ф. 1, р. 260, 480, 620	$\frac{\text{ф. 1, р. 260}}{\text{ф. 1, р.480} + \text{р. 620}}$	збільшення
3.6.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	–	ф. 1, р.230, 240, 620	$\frac{\text{ф. 1, р. 230} + \text{р. 240}}{\text{ф. 1, р.620}}$	0,2 – 0,35
3.7.	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	–	ф. 1, р. 260, 620	$\frac{\text{ф. 1, р. 260} - \text{р. 620}}{\text{ф. 1, р. 260}}$	> 0,1, збільшення

Продовження додатка Д
Закінчення табл. Д.1

1	2	3	4	5	6
4	Довідкові показники				
4.1.	Дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн	ф. 2, р. 010	статистична звітність	–
4.2.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн	ф. 2, р. 035	статистична звітність	–
4.3.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн	ф. 2, р. 040	статистична звітність	–
4.4.	Валовий прибуток	тис. грн	ф. 2, р. 050	статистична звітність	–
4.5.	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн	ф. 2, р. 170 (175)	статистична звітність	–
4.6.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн	ф. 2, р. 220 (225)	статистична звітність	–
4.7.	Необігові активи	тис. грн	ф. 1, р. 080	статистична звітність	–
4.8.	Нематеріальні активи (залишкова вартість)	тис. грн	ф. 1, р. 010	статистична звітність	–
4.9.	Основні засоби				
4.9.1.	первісна вартість	тис. грн	ф. 1, р. 031	статистична звітність	–
4.9.2.	знос	тис. грн	ф. 1, р. 032	статистична звітність	–
4.10.	Обігові активи	тис. грн	ф. 1, р. 260	статистична звітність	–
4.11.	Забезпечення наступних витрат і платежів	тис. грн	ф. 1, р. 430	статистична звітність	–
4.12.	Довгострокові зобов'язання	тис. грн	ф. 1, р. 480	статистична звітність	–
4.13.	Поточні зобов'язання	тис. грн	ф. 1, р. 620	статистична звітність	–

Показники фінансової діяльності підприємства

№	Підприємство	Коефіцієнт рентабельності активів	Коефіцієнт рентабельності діяльності	Коефіцієнт фінансової стійкості	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт загальної ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт забезпеченості ВОК	Коефіцієнт зносу основних засобів

Показники стану активів та інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства (тис. грн)

№	Група підприємств, повне найменування	Активи		Первісна вартість основних засобів		Знос основних засобів		Власний капітал	
		за звітний період	за попередній період	за звітний період	за попередній період	за звітний період	за попередній період	за звітний період	за попередній період

Аналіз структури та динаміки активів підприємства

№	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Абсолютне зростання, тис. грн. (6 – 4)	Коефіцієнт зростання (6/4)
			сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Необігові активи, усього в т. ч.:	ф. 1, р. 080						
1.1	нематеріальні активи (залишкова вартість)	ф. 1, р. 010						
1.1.1	первісна вартість	ф. 1, р. 011						
1.1.2	знос	ф. 1, р. 012						
1.2	Основні засоби (залишкова вартість)	ф. 1, р. 030						(К.о.з.)
1.2.1	первісна вартість	ф. 1, р. 031						
1.2.2	знос	ф. 1, р. 032						
1.3	Незавершене будівництво	ф. 1, р. 020						(Кн.б.)

Продовження додатка Е
Продовження табл.Е.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.4	Довгострокові фінансові інвестиції	ф. 1, р. 040 + 045						(Кд. ф. і.)
1.5	Інші необігові активи	ф. 1, р. 050 + 060 + + 070						
2	Обігові активи, усього в. т. ч.:	ф. 1, р. 260						
2.1	Запаси, усього в. т. ч.:	ф. 1, р. 100 ÷ 140						(Кз.)
2.1.1	виробничі запаси	ф. 1, р. 100						
2.1.2	незавершене виробництво	ф. 1, р. 120						
2.1.3	готова продукція	ф. 1, р. 130						
2.1.4	товари	ф. 1, р. 140						
2.2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	ф. 1, р. 160						
2.3	Грошові кошти та їх еквіваленти	ф. 1, р. 230 + 240						
2.4	Інші необігові активи	ф. 1, р. 150 + 170 + + 180 + 190 + 200 + + 210 + 220 + 250						
3	Витрати майбутніх періодів	ф. 1, р. 270						
4	Вартість активів	ф. 1, р. 280						(Кв. а)

Аналіз дохідності активів

№	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Абсолютне зростання, тис. грн (5 – 4)	Коефіцієнт зростання (5/4)
1	Вартість активів підприємства	ф. 1, р. 280				(Кв. а)
2	Сукупний дохід	ф. 2, р. 035 + + 060 + 110 + + 120 + 130 + + 200				(Кс. д)
3	Різниця у значеннях коефіцієнтів	–	–	–		(Кс. д – Кв. а)
4	Сума сукупного доходу на 1 грн вартості активів (Кд. а)	–	(р.2/р.1)	(р.2/р.1)		(Кд. а)

Аналіз структури та динаміки фінансових результатів

№	Найменування показників	Форма звітності, код рядка	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Абсолютне зростання, тис. грн (6-4)	Коефіцієнт зростання (6/4)
			сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	ф. 2, р. 035		X		X		
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	ф. 2, р. 040		X		X		
3	Валовий прибуток (р. 1 – 2)	ф. 2, р. 050 (055)		–		–		(Квал. пр/зб.)
4	Інші доходи операційної діяльності	ф. 2, р. 060		X		X		
5	Інші витрати операційної діяльності	ф. 2, р. 070 + 080 + 090		X		X		
6	Фінансовий результат від операційної діяльності	ф. 2, р. 100 (105)						(Коп. д)
7	Доходи фінансової діяльності	ф. 2, р. 110+ 120		X		X		
7.1	Дохід від участі у капіталі	ф. 2, р. 110		X		X		

Продовження додатка Е
Закінчення табл.Е.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.2	Інші фінансові доходи	ф. 2, р. 120		X		X		
8	Витрати фінансової діяльності	ф. 2, р. 140 + + 150		X		X		
8.1	Фінансові витрати	ф. 2, р. 140		X		X		
8.2	Втрати від участі в капіталі	ф. 2, р. 150		X		X		
9	Фінансовий результат від фінансової діяльності (р. 7 – 8)	ф. 2, р. 110+ 120 + + 140 + 150						(Кф. д)
10	Інші доходи	ф. 2, р. 130		X		X		
11	Інші витрати	ф. 2, р. 160		X		X		
12	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування (р. 6+9+10-11)	ф. 2, р. 170 (175)		100		100		(Кз. д)
13	Чистий прибуток (збиток)	ф. 2, р. 220 (225)		X		X		(Кч. п/зб.)

Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

№	Показники	Джерело інформації (формула для розрахунку)	Оптимальне значення показника	Галузевий норматив показника*	Фактичне значення показника		
					за попередній період	за звітний період	відхилення
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{ф. 2 р. 220(225)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (280}_{\text{п}} + 280_{\text{к}})}$	> 0, збільшення				
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 р. 220(225)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (380}_{\text{п}} + 380_{\text{к}})}$	> 0, збільшення (0,13 – 0,24)				
3	Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 р. 100(105)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (640}_{\text{п}} + 640_{\text{к}})}$	> 0, збільшення (0,12 – 0,18)				
4	Коефіцієнт рентабельності діяльності	$\frac{\text{ф. 2 р. 220(225)}}{\text{ф. 2 р. 035}}$	> 0, збільшення				
5	Коефіцієнт зносу основних засобів	р. 032 ф.1 / р.031 ф.1	зменшення				
6	Коефіцієнт поновлення основних засобів	р. 260 ф.5 (гр. 5) / р.031 ф.1 (гр. 4)	збільшення				
7	Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ф. 2 р. 035} \times 2}{\text{ф. 1 р. (280}_{\text{п}} + 280_{\text{к}})}$	збільшення				

Закінчення додатка Е
Закінчення табл..Е.4

1	2	3	4	5	6	7	8
8	Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства	$\text{ф. 1} \frac{\text{р. 380}}{\text{р. 480} + 620}$	збільшення				
9	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. 1, р. 260}}{\text{ф. 1, р. 620}}$	> 1, збільшення				
10	Коефіцієнт загальної ліквідності	$\text{ф. 1} \frac{\text{р. 260}}{\text{р. 480} + 620}$	збільшення				
11	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\text{ф. 1} \frac{\text{р. 230} + 240}{\text{р. 620}}$	0,2 – 0,35				
12	Коефіцієнт заборгованості	$\text{ф. 1} \frac{\text{р. 480} + \text{р. 620}}{\text{р. 380}}$	0,5 – 0,7				
13	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\text{ф. 1} \frac{\text{р. 430} + \text{р. 480} + \text{р. 620} + \text{р. 630}}{\text{р. 640}}$	< 1, зменшення				
14	Прибутковість інвестицій (за методом участі в капіталі)	$\frac{\text{ф. 2, р. 220}}{\text{ф. 1, р. 040}} \times 100\%$	~11,5 %				

Система показників оцінки фінансового стану підприємства

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
1	2	3	4
1. Показники оцінки стану основних засобів	частка основних засобів у активах підприємства, %	$\frac{ВОЗ \times 100}{Б}$	показує, скільки в балансі підприємства становлять основні засоби
	частка активної частини основних засобів, %	$\frac{ВАЧОЗ \times 100}{ВОЗ}$	зростання цього показника в динаміці розцінюється як сприятлива тенденція
	коефіцієнт зносу основних засобів, %	$\frac{ЗОЗ \times 100}{ПВОЗ}$	характеризує стан основних засобів
	коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %	$\frac{ЗАЧОЗ \times 100}{ПВАЧОЗ}$	збільшення значення цього показника свідчить про зношення активної частини основних засобів
	коефіцієнт відновлення, %	$\frac{ПВОЗНПП \times 100}{ПВОЗКП}$	показує, яку частину основних засобів на кінець року становлять нові основні засоби
	коефіцієнт вибуття, %	$\frac{ПВОЗВПП \times 100}{ПВОЗПП}$	показує, яка частина основних засобів та які з них були на балансі підприємства на початок року, вибули у зв'язку зі зносом або іншими причинами

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, %	$\frac{(ЗОЗ - ОЗПА) \times 100}{ОЗ - ОЗПА}$	збільшення значення цього показника свідчить про зношення основних фондів підприємства
	співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів загалом з підприємства станом на кінець року, %	$\frac{ОЗОД \times 100}{ОЗ}$	показує, яку частину всіх основних засобів займають основні засоби основної діяльності; зростання показника свідчить про збільшення інвестиції в основну діяльність
	питома вага повністю зношених основних засобів, %	$\frac{ОЗПА \times 100}{ОЗ}$	відображає питому вагу повністю амортизованих основних засобів у загальному обсязі основних засобів підприємства
2. Показники оцінки фінансового стану підприємства	2.1. Оцінка ліквідності		
	коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	$\frac{ГК + ПФІ}{ПЗ}$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, найбільш жорсткий критерій ліквідності, граничне значення – 0,1 – 0,2
	коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{ОА + ВМП}{ПЗ}$	значення залежить від галузей та видів діяльності, його зростання розцінюється як сприятлива тенденція, граничне значення – 1,5

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{(OA - 3 - BMP)}{P3}$	при аналізі тенденції зміни цього показника необхідно приділяти увагу факторам, які обумовили його зміну
	маневреність власних обігових засобів	$\frac{OA}{BOA}$	для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1
	частка обігових коштів у активах, %	$\frac{OA \times 100}{B}$	показує, яку частину в активах підприємства становлять обігові кошти
	частка власних обігових коштів у їх загальній сумі, %	$\frac{BOA \times 100}{OA}$	показує, яку частину становлять власні обігові кошти в загальному обсязі обігових коштів підприємства
	частка власних обігових коштів у покритті запасів, %	$\frac{BOA \times 100}{3}$	рекомендована нижня межа цього показника становить 50 відсотків
	частка запасів у обігових активах, %	$\frac{3 \times 100}{OA}$	показує, яку частину в обігових активах підприємства становлять запаси
	коефіцієнт покриття запасів	$\frac{HDP}{3}$	якщо значення цього показника менше, ніж 1, то поточний фінансовий стан підприємства розглядається як нестійкий
	коефіцієнт покриття	$\frac{OA}{PK}$	нормативне значення повинно перевищувати 1

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{ВК}{Б}$	критичне значення – 0,5; збільшення значення цього показника або зростання показника свідчить про припинення фінансової залежності підприємства від позикових коштів
	2.2 Оцінка фінансової стійкості		
	коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{ВК}{Б}$	зростання цього показника свідчить про збільшення фінансової стійкості, стабільності та незалежності підприємства
	коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{ДП}{ПК}$	показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви
	коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{ПК}{Б}$	показує, яку частину в балансі підприємства становить позиковий капітал
	коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{ДП}{НА}$	показує, яка частина основних засобів та інших необігових активів фінансується зовнішніми інвесторами. Збільшення значення показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{Б}{ВК + ЗНВП + ДМП}$	збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання частки позикових коштів при фінансуванні підприємства
	коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ВК - НА}{ВК}$	значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої приналежності підприємства. Для того щоб зробити висновок, необхідно порівняти значення цього показника із загальногалузевим розміром
	коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{ДП}{ДП + ВК}$	зростання цього показника в динаміці – негативна тенденція, яка свідчить про залежність від фінансування ззовні
	коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{ПК}{ВК}$	збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансової стійкості та навпаки
	показник фінансового лівериджу	$\frac{ВК}{Б - ВК}$	зменшення значення цього показника свідчить про позитивні зрушення на підприємстві
	продуктивність праці, тис. грн / особу	$\frac{ВР}{СОК}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{ВК + ЗНВП + ДМП - НА}{ОА}$	зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення платоспроможності; граничне значення – 0,1
	фондовіддача, грн./грн.	$\frac{ВР}{СРВК}$	значення показника залежить від галузевих особливостей підприємства
	обіговість коштів у розрахунках, оборотів, ОКРО	$\frac{ВР}{СДЗ}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	час обігу коштів у розрахунках, днів, ЧОКР	$\frac{360 \text{ днів}}{ОКРО}$	зменшення показника свідчить про збільшення ОКРО та є сприятливою тенденцією для підприємства
	обіговість запасів, обігів, ОЗО	$\frac{С Р}{Зср}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	час обігу запасів, днів, ЧОЗ	$\frac{360 \text{ днів}}{ОЗО}$	сприятливою вважається тенденція зниження цього показника
	час обігу кредиторської заборгованості, днів, ЧОКЗ	$\frac{СКЗ \times 360 \text{ днів}}{СР}$	сприятливою вважається тенденція зниження показника
	тривалість операційного циклу, днів, ТОЦ	ЧОКР + ЧОЗ	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства

Продовження додатка Ж
Продовження табл. Ж.1

1	2	3	4
	тривалість фінансового циклу, днів	ТОЦ – ОКЗД	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{СДЗ}{ВР}$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{ВР}{СРВК}$	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{ВР}{Б}$	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт стійкості економічного зростання	$\frac{ЧП - ДВА}{ВК}$	показує, якими в середньому темпами може розвиватися підприємство в майбутньому
	поточна платоспроможність	ДФлук + ДФлін + ГК - - КП	від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства
	коефіцієнт Бівера	$\frac{(ЧП - А)}{ПК}$	у разі якщо цей показник не перевищує 0,2, то це відображає небажане скорочення частки прибутку, яка направляється на розвиток виробництва

Продовження додатка Ж
Закінчення табл. Ж.1

1	2	3	4
	2.3 Оцінка рентабельності		
	рентабельність продукції, %	$\frac{ВПЗ \times 100}{СР + АВ + ВЗ}$	збільшення значення показників рентабельності вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	рентабельність активів, %	$\frac{ПЗЗД \text{ зп} \times 100}{(Б \text{ нач} + Б \text{ кін})/2}$	
	рентабельність сукупного капіталу, %	$\frac{ЧП \times 100}{Б}$	
	рентабельність власного капіталу, %	$\frac{ЧП \times 100}{СРВК}$	
	період окупності власного капіталу	$\frac{СРВК}{ЧП}$	сприятливою тенденцією для підприємства вважається зниження значення цього показника

Основні показники, що визначають фінансово-господарський стан підприємства

№ з/п	Показники	Фактичне значення за два попередні роки			Примітки (висновки), нормативне значення
		200_	200_	зміни (+/-)	
1.1. Загальні показники діяльності підприємства					
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
2	Чистий прибуток (збиток), тис. грн				
3	Середньооблікова чисельність працівників, осіб				
4	Фонд оплати праці, тис. грн				
5	Власний капітал, тис. грн				
6	Необоротні активи, тис. грн				
7	Довгострокові зобов'язання, тис. грн				
8	Короткострокові кредити та позики, тис. грн				
9	Дебіторська заборгованість, тис. грн				
10	Запаси, тис. грн.				
11	Власні обігові засоби, тис. грн				
12	Функціонуючий капітал, тис. грн				
13	Продуктивність праці, тис. грн/осіб				
1.2. Показники ліквідності					
14	Коефіцієнт поточної ліквідності				1,5
15	Коефіцієнт швидкої ліквідності				0,6 – 0,8
16	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)				0,2 – 0,35
17	Маневреність власних обігових засобів				0 – 1
18	Коефіцієнт покриття запасів				> 1
19	Коефіцієнт фінансової автономії				0,5
1.3. Показники фінансової стійкості					
20	Коефіцієнт концентрації власного капіталу				> 0,5
21	Коефіцієнт фінансової залежності				= 2
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу				> 0,1
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу				< 0,5
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень				
25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу				
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів				
28	Коефіцієнт забезпечення власними засобами				0,1
29	Показник фінансового лівериджу				< 0,25
30	Тривалість фінансового циклу				
31	Поточна платоспроможність				
32	Коефіцієнт Бівера				> 0,2

Формування чистого прибутку

Період, одиниця виміру	Чистий дохід (виручка) від реалізації	Операційні витрати та доходи	Фінансовий результат від операційної діяльності	Інші звичайні доходи та витрати	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	Надзвичайні доходи та витрати	Податки на прибуток	Чистий прибуток, збиток (+/-)
Рік								
тис. грн								
%	100							

Таблиця Ж.4

Аналіз структури прибутку підприємства

№ з/п	Показник	Код рядка форми № 2	На початок року		На кінець звітного періоду		Відхилення	
			тис. грн	частка в загальному обсязі, %	тис. грн	частка в загальному обсязі, %	(+,- тис. грн)	(+,- %)
1	Фінансові результати від операційної діяльності	100 або 105						
2	Дохід (втрати) від участі в капіталі	110 – 150						
3	Інші фінансові доходи (витрати)	120 – 140						
4	Інші доходи (витрати)	130 – 160						
5	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	170						

Таблиця Ж.5

Аналіз показників рентабельності (%)

№ з/п	Найменування показника	За попередній рік	За поточний рік	Зміни (+/-)
1	Рентабельність продукції			
2	Рентабельність основної діяльності			
3	Рентабельність сукупного капіталу			
4	Рентабельність власного капіталу			
5	Період окупності власного капіталу			

Зміст

Вступ	3
1. План-структура тренінгу з розподілом етапів та часу	5
2. Організаційна структура тренінгу	8
3. Методичні рекомендації з проведення змістовної частини тренінгу	15
4. Організація самостійної роботи студентів в межах тренінгу	24
5. Система контролю та оцінювання результатів тренінгу, успішності навчання студентів	28
6. Методичні рекомендації студентам щодо поведінкових та мотиваційних особливостей участі у тренінгу	31
Висновки	33
Рекомендована література	34
Додатки	38

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації до тренінгу
**"КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА"**

для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Фінанси"
всіх форм навчання

Укладачі: **Берест** Марина Миколаївна
Сабліна Наталія Вікторівна

Відповідальний за випуск **Журавльова І. В.**

Редактор **Пушкар І. П.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2012 р. Поз. № 72.

Підп. до друку

Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 4,25. Обл.-вид.арк. 5,31. Тираж

прим. Зам №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк №481 від 13.06.2001 р.

**Методичні рекомендації до тренінгу
"КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ
ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО
СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА"**

**для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
спеціалізації "Фінанси"
всіх форм навчання**